

PARLAMENT ČESKÉ REPUBLIKY

Poslanecká sněmovna

2019

VIII. volební období

Pozměňovací návrh

Ing. Dany Balcarové

k vládnímu návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů

(sněmovní tisk č. 483)

Vládní návrh zákona, kterým se mění č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, se mění takto:

Novelizační bod 20 nově zní:

„20. V § 7 odst. 5 se za text „2003/87/ES“ se vkládají slova „, v platném znění,“.“.

Platné znění § 7 odstavce 5:

(5) Výnos z dražeb povolenek je účelově vázán nejvýše do částky 12 miliard Kč ročně nebo do částky vyšší, která se rovná 100 % z výnosu z dražeb povolenek pro provozovatele letadel a množství podle čl. 10 odst. 3 směrnice 2003/87/ES, **v platném znění**, z výnosu z dražeb povolenek pro provozovatele zařízení.

Odůvodnění:

Se zřetelně se oteplujícím klimatem, které celosvětově způsobuje anomálie v běžných přírodních cyklech, v ČR se projevujících např. suchem ohrožujícím velké plochy lesů i výnosy zemědělské produkce, roste důležitost transformace ekonomiky a co nejrychlejšího snižování emisí skleníkových plynů. Evropská strategie Čistá planeta pro všechny usiluje v souladu s loňskou zprávou Mezivládního panelu OSN pro klimatickou změnu o udržení oteplení pod 1,5 °C oproti předindustriálnímu průměru, což vyžaduje rychlou akci jak ve snižování používání fosilních paliv, tak v hledání jejich alternativ a budování související infrastruktury. Tento přechod musí být nejen rychlý, ale i spravedlivý, tj. bez neúměrného zatížení nízkopříjmových skupin.

Dvojitý efekt EU ETS

Systém emisních povolenek (dále jen EU ETS, European Union emission trading scheme) je postaven na dvojitým efektu: (i) zdražení technologií spoléhajících na vysoké emise oxidu uhličitého skrze zahrnutí alespoň části externalit do výrobních nákladů a (ii) reinvestování takto získaných prostředků do podpory nových technologií a spravedlivého přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku.

Úprava EU ETS v posledních letech přinesla zdražení povolenek, což se začíná projevovat jako citelná incentiva na straně nákladů. Trh bude na tuto změnu reagovat snížením celkových emisí, ale hrozí dva negativní efekty. Prvním je snižování konkurenceschopnosti a ohrožení pracovních míst, protože se jedná o jednostranný cenový šok pro zasažené sektory. Druhým je zdražování a potenciální ohrožení nízkopříjmových skupin obyvatel. První efekt snižuje potenciál přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku, protože pouze utlumuje existující sektory, aniž by urychloval vznik nových, druhý efekt ohrožuje rovnou distribuci nákladů napříč společnostmi. Jinými slovy, zvyšování ceny uhlíku nestačí k dosažení spravedlivého přechodu na nízkouhlíkovou ekonomiku.

Potřeba investic do nízkouhlíkové ekonomiky v ČR

V této situaci není vhodné snižovat zastropování prostředků určených na spravedlivý přechod, zvýšené náklady by měly být kompenzovány zvýšenou podporou čistých odvětví a inovací, podobně jako by při rostoucích cenách energie pro domácnosti měla být dostupnější možnost domácí výroby čisté energie a tepla např. ze solárních panelů na střeších nebo tepelných výměníků. Česká republika bude sice mít díky svému relativně nízkému HDP na obyvatele možnost čerpat prostředky z Modernizačního a Inovačního fondu, ale to rozhodně není důvod nevyužít tímto způsobem i prostředky z prodeje povolenek. Jedná se totiž o příležitost, jak řešit současně vysokou úroveň spalování fosilních paliv i technologické zaostávání za západní Evropou (ČR má nejvyšší spotřebu energie na jednotku HDP ze zemí V4 a za západní Evropou zaostává ještě výrazněji, současně jako zdroj energie využívá z více než tří čtvrtin fosilní paliva, což je nad průměrem EU a v rámci V4 má vyšší poměr jen Polsko)¹.

Hrozba chybějících prostředků v už běžících programech

¹ Zdroje zde https://data.worldbank.org/indicator/EG.GDP.PUSE.KO.PP?name_desc=false a zde <https://data.worldbank.org/indicator/eg.use.comm.fo.zs>

Pokud jde o konkrétní využití prostředků, bude jich s velkou pravděpodobností třeba v už existujících výzvách. Čerpání programu Nová zelená úsporám roste. Po přijetí akceleračních opatření v říjnu 2018 se žádosti v oblasti rodinných domů v letošním roce předpokládají na 2,5 mld. Kč ročně či více. Druhá vlna akceleračních opatření, které vláda schválila ve změně dokumentace programu v červenci 2019, mj. předpokládá alokaci 200 mil. Kč na velmi potřebné garanční schéma za renovační úvěry pro zvýšení dostupnosti vůči níže příjmovým skupinám vlastníků rodinných domů. Postupně lze tedy v oblasti rodinných domů očekávat čerpání ve výši 3–4 mld. Kč ročně. Dále je v plánu z programu od roku 2022 podporovat také energeticky úsporné renovace bytových domů na celém území Česka, což bude také znamenat potřebnou alokaci ve výši 2-3 mld. Kč ročně. Další čerpání ve výši asi 0,6 mld. Kč ročně je plánováno v oblasti dofinancování renovací vládních budov. Dá se tedy předpokládat možnost efektivního čerpání na úrovni 5,6 - 7,6 mld. Kč. Zachování stropu 12 miliard, tedy 6 miliard pro MŽP/SFŽP je adekvátní. Totéž platí pro úspěšný program kotlíkových dotací. V příštích 3 letech zbývá vyměnit desítky tisíc kotlů, aby v září 2022 nezůstaly v provozu žádné kotle 1. a 2. emisní třídy. V případě nižšího zastropování příjmů z povolenek by byla ohrožena plynulost podpory, protože dosud nebudou k dispozici nové fondy EU.

Další způsoby využití prostředků v souladu s jejich určením

Vedle nových výzev a podpory výzkumu a inovací vedoucích ke snížení závislosti na fosilních palivech je třeba prostředky nasměřovat i na posílení institucí, které programy podpory čistých odvětví připravují. Kromě prostředků vynaložených přímo na podporu konkrétních projektů je třeba investovat i do personálního obsazení klíčových institucí a sběru dat, bez nichž není možné prosazovat politiky založené na faktech.

Právě kvalitnější data a vyšší míra expertízy ve státních institucích by umožnily účinnější koordinaci mezi politikami životního prostředí, průmyslu, podpory inovací a podpory strukturálně znevýhodněných regionů. Díky silnějšímu propojení těchto oblastí by pak prostředky vynaložené přímo na projekty měly výraznější efekt.

Nevhodná doba na přesměrovávání prostředků od klimatické změny

V situaci, kdy se změna klimatu stává stále citelnější a neodbytnější i v relativně málo zasažené střední Evropě a s vysokou mírou jistoty bude jednou z největších hrozeb pro naši bezpečnost, ekonomiku a zdraví v příštích dekádách, by bylo krajně nezodpovědné nevynakládat na boj s ní a přípravu na její dopady ani prostředky, které jsou k tomu určené, a pouze je nechat rozpustit v příjmech státního rozpočtu.